)

Тэст па Лексікалогіі

1. Адзначце канструкцыі з амонімамі.

I. 1) спартыўныя клубы – клубы дыму

2) штучны лёд – штучныя тавары

3) гасіць лямпу – гасіць доўг

4) шчабеча ў кустах чачотка – танцаваць чачотку

5) музычная гама – гама фарбаў

Адказ: 1; 2; 4

II. 1) выпрабавальны тэрмін – прыехаць у тэрмін

2) нумар дома – эстрадны нумар

3) ехаць у экіпажы – экіпаж карабля

4) парк культуры – трамвайны парк

5) пісталет на ўзводзе – камандзір узвода

Адказ: 2; 3; 5

III. 1) пайсці на каток – выраўноўваць грунт катком

2) дробная бульба – дробны гандаль

3) нарасказваць баек – апрануць байку

4) крытычны артыкул – крытычнае становішча

5) водгукі грому – водгукі мінулага

Адказ: 1; 3

IV. 1) электрычны ланцуг – горны ланцуг

2) лава вулкана – сесці на лаве

3) душэўны спакой – душэўны чалавек

4) заплесці касу – затачыць касу

5) паставіць каравул – крычаць “каравул”

Адказ: 2; 4; 5

V. 1) гранатавы сок – гранатавы бранзалет

2) клетка для тыгра – тканіна ў клетку

3) праязны білет – білет у кіно

4)працоўныя будні будні дзень

5) ганаровы госць – ганаровыя абавязкі

Адказ: 1; 2; 4

2. **Адзначце сінанімічныя рады.**

I. 1) выратаванне, ратунак, збавенне

2) збочыць, задарожыцца, павярнуць

3) вязнуць, грузнуць, засядаць

4) вялізны, агромністы, гіганцкі

5) галлё, вецце, хмызняк

Адказ: 1; 3; 4

II. 1) гіпотэза, даследаванне, меркаванне

2) ільдзіна, крыга, смуга

3) гарэць, палаць, палыхаць

4) сапраўдны, рэальны, праўдзівы

5) неспадзявана, раптам, навыперадкі

Адказ: 3; 4

III. 1) урачыста, па-святочнаму, узнёсла

2) грамада, натоўп, гурт

3) папялішча, руіны, гарадзішча

4) граніца, мяжа, рубеж

5) папракаць, помсціць, упікаць

Адказ: 2; 4

IV. 1) постаць, фігура, аблічча

2) былое, мінулае, старасветчына

3) графіка, правапіс, арфаграфія

4) гурт, чарада, кампанія

5) граніца, мяжа, рубеж

Адказ: 2; 4; 5

V. 1) марна, дарэмна, нізавошта

2) паасобку, разам, супольна

3) жэрдка, жардзіна, шост

4) ушчэнт, дачыста, дарэшты

5) развіццё, станаўленне, росквіт

Адказ:1; 3; 4

3. Адзначце сінтаксічныя канструкцыі, у якіх парушчана лексічная спалучальнасць слоў.

I. 1) святочная жалоба

2) атрымаць перамогу

3) святочны настрой

4) дваццаціпавярховая хата

5) чэрствы хлеб

Адказ: 1; 4

II. 1) чэрствае сэрца

2) атрымыць поспех ў барацьбе

3) чэрствая зямля

4) святочны абед

5) асцярожна разбіць посуд

Адказ: 2; 3; 5

III. 1) асцярожна глядзець

2) чарада падзей

3) надзейны сябар

4) асцярожна ступаць

5) чарада вярблюдаў

Адказ: 1; 5

IV. 1) разгорнутая кніга

2) надзейны вораг

3) аказаць шкоду суседу

4) чарада птушак

5) бязмежныя палеткі

Адказ: 2; 3

V. 1) дзверы і вокны разгорнуты насцеж

2) хлопец зачыніў вочы

3) чарада рыб

4) аказаць дапамогу суседу

5) хата з саламянымі стрэхамі

Адказ: 1; 2

4. Адзначце фразеалагізмы, якія маюць указанае значэнне.

I. *Вельмі хутка, імкліва* (бегчы, кідацца, пускацца і пад.):

1) без аглядкі

2) высалапіўшы язык

3) як мокрае гарыць

4) што ёсць духу

5) выскаліўшы зубы

Адказ: 1; 2; 4

II. *Вельмі моцна* (спаць):

1) як пшаніцу прадаўшы

2) на адно вока

3) сном праведніка

4) як чарапаха

5) як забіты

Адказ: 1; 3; 5

III. *Вельмі дрэнна, без ахвоты і старання* (рабіць, працаваць):

1) не пакладаючы рук

2) абы з рук

3) пусці павалюся

4) цапу-лапу

5) закасаўшы рукавы

Адказ: 2; 3; 4

IV. *Праставаты, някемлівы чалавек*:

1)дубовая галава

2) мех з саломай

3) з мухамі ў носе

4) пень асінавы

5) боб з гарохам

Адказ: 1; 2; 4

V. *Дабівацца добрага становішча, поспехаў у жыцці*:

1) хапаць зоркі з неба

2) выбівацца ў людзі

3) ісці ўгору

4) прабіваць сабе дарогу

5) вынаходзіць веласіпед

Адказ: 2; 3; 4

5. Адзначце рады, у якіх запісаны антанімічныя ўстойлівыя выразы

I.
1) (зрабіць) у першую галаву –у першую чаргу
2) (начальнік) без клёпкі ў галаве – светлая галава
3) (агледзець) з галавы да ног – з ног да галавы
4) (гаварыць) вочы ў вочы – за вочы
5) апускаць лейцы – закручваць гайкі

Адказ: 2; 4; 5

II.
1) у кожнай кішэні па жмені – кот наплакаў
2) (ягад, грыбоў) хоць адбаўляй – бяры не хачу
3) абы дзень адбыць – сяк-так накасяк
4) (працаваць) цераз пень калоду – не пакладаючы рук
5) (хлопец) аршын з шапкаю – з каломенскую вярсту

Адказ: 1; 4; 5

III.
1) аж пяткі блішчаць – як чарапаха
2) адзін пад адзін – як на падбор
3) адкрыць сэрца – выліваць душу
4) адстаўной казы барабаншчык – птушка высокага палёту
5) дзясятая вада на кісялі – свая кроў

Адказ: 1; 4; 5

IV.
1) слова не пазычае – цяляты язык аджавалі
2)воўк у авечай скуры – душа наросхрыст
3) (з’явіўся) ні адсюль ні адтуль – як снег на галаву
4) з гулькін нос – куры не клююць
5)(абед) за вушы не адцягнеш – язык

Адказ: 1; 2; 4

V.
1) бабка надвое варажыла – віламі па вадзе пісана

2) першая скрыпка – заключны акорд

3)пустая галава – светлая галава

4) як кот з сабакам – душа ў душу
5) даць ход (справе) – пакласці пад сукно

Адказ: 3; 4; 5

6. Адзначце сказы, уякіх выдзеленыя словы ўжыты ў пераносным значэнні.

I. 1)Дзяўчаты з усмешкай дарылі букеты. І вось загарэлася *полымя* кветак.

2)Матчынай зямлі *карэнне* ніколі не адпусціць нас.

3)Бацька падарыў *залаты* пярсцёнак.

4) Бабуля накрыла мяне *цёплай*коўдрай.

5) У маёй матулі *цёплая* ўсмешка.

Адказ: 1; 2; 5

II. 1) У пакоі было *чыста*.

2)Калі мы ад’язджалі, у маці былі *мокрыя* вочы.

3)Сукенка была *мокрая* ад дажджу.

4)Усё! Цяпер можна з *чыстым* сэрцам ісці дадому.

5) Характар у бацькі *цяжкі*.

Адказ: 2; 4; 5

III. 1) Такія людзі выклікаюць самыя *цёплыя* пачуцці.

2) Сонечнае *святл*о не прабівалася праз галіны.

3) Ноччу пачалася *завіруха*.

4) Не сціхла спрэчак *завіруха*.

5) Перад вачыма раскінулася вялікае *поле*.

Адказ: 1; 4

IV. 1)Скошаная трава *сохне* на лузе.

2) Мы ідзём *глухімі* сцежкамі.

3) У вёсцы жыў *глухі* чалавек.

4) Святло ад лямпы залівала ўвесь пакой.

5)*Поле* дзейнасці Івана было даволі шырокім.

Адказ: 2; 5

V. 1) Калі асядала магутнае шыпучае *полымя*, мы пяклі ў прысаку бульбу.

2)*Карэнне* дрэў густа перапляло дарогу.

3)*Сохне* хлопец па дзяўчыне.

4) Чалавек ішоў *стомленай* паходкай.

5) Хлопец, відаць, нёс *цяжкі* чамадан.

Адказ: 3; 4

7. Вызначце правільны сучасны адпаведнік да наступнага архаізма:

I. Вакацыі:

1)апладысменты

2)канікулы

3)віншаванні

4)пераможцы

5)экзамены

Адказ: 2

II. *Губерня*:

1)вобласць

2)рэспубліка

3)краіна

4)палац

5)дзяржава

Адказ: 1

III. *Ланіты*:

1)вусны

2)бровы

3)шчокі

4)валасы

5)вушы

Адказ: 3

IV. *Чало*:

1)нос

2)тулава

3)барада

4)лодка

5)лоб

Адказ: 5

V. *Печыва*:

1) печ

2) вогнішча

3)смага

4) выпечка

5) страва з бульбы

Адказ: 4

8. Вызначце сінонімы да наступнага слова:

I. *Балота*:

1)дрыгва

2)раўніна

3)багна

4)імшара

5)узгорак

Адказ: 1; 3; 4

II. *Гаварыць*:

1)крычаць

2)баіць

3)гаманіць

4)апавядаць

5)мовіць

Адказ: 2; 3; 4; 5

III. *Гарэць*:

1)палаць

2)палыхаць

3)патыхаць

4)згасаць

5)шугаць

Адказ: 1; 2; 4

IV. *Мужны*:

1)баязлівы

2)адважны

3)трывалы

4)бравы
5) адчайны

Адказ: 2; 3; 4

V. *Спакойны*:

1)бязмоўны,

2)рашучы

3)стрыманы

4)ціхі

5)маўклівы

Адказ: 1; 3; 4; 5

9. Вызначце слова па яго лексічным значэнні.

I. *Самае шаноўнае і сімвалічна значнае месца ў традыцыйнай хаце*:

1) комін

2) клець

3) покуць

4) бажніца

5)варыўня

Адказ: 3

II. *Народны звычайузаемадапамогі, калектыўнаядабравольнаяпраца "за пачастунак"*:

1) зажынкі

2) брама

3) дажынкі

4) гуканне вясны

5) талака

Адказ: 5

III. *Прадметы, якому прыпісвалімагічнуюздольнасцьзасцерагаць ад няшчасцяў і ад злых духаў:*

1) пацеркі

2) амулет

3) каралі

4) бранзалет

5) забабоны

Адказ: 2

IV. *Традыцыйнаяпрылада для памолу зерня, ручнымлын*:

1) жорны

2) апалонік

3)часалка

4) падбіўнік

5) верацяно

Адказ: 1

V. *Керамічная плітка для абліцоўкіпечаў, камінаў, сцен у памяшканні*:

1)набіліцы

2) пранік

3) полаз

4) кафля

5) падбіўнік

Адказ: 4

10.Адзначце пары слоў-антонімаў.

I. 1) разведка - контрразведка

2)бедны – багаты

3)павярнуць – шмыгнуць

4)ісці – крочыць

5)малы – стары

Адказ: 1; 2

II. 1)згінуў – прапаў

2) сіла - смеласць

3) стары – малады

4) учарашні – заўтрашні

5)вернасць – здрада

Адказ: 3; 4; 5

III. 1) дарагі – танны

2) да (лесу) – ад (лесу)

3) крывы – дзіравы

4)мабілізацыя – дэмабілізацыя

5) красны – шчасны

Адказ: 1; 2; 4

IV. 1) шукаць – знаходзіць

2) зблізку – здалёк

3) пад (страхой) – над (страхой)

4) прыгожы – непрыгожы

5) упасці – прапасці

Адказ: 2; 3; 4

V. 1) густа – пуста

2) любоў – каханне

3) падняцца – устаць

4) ваенны – антываенны

5)хутка – павольна

Адказ: 1; 4; 5

11. Адзначце мнагазначныя словы.

I. 1) корань

2)канюшына

3)загіб

4)квартал

5)дзверы

Адказ: 1; 3; 4

II. 1) акуляры

2)капа́ць

3)пяцёрка

4)аловак

5)праца

Адказ: 2; 3; 5

III. 1) клас

2)ліловы

3)віншаваць

4)адбітак

5)жыццё

Адказ: 1; 4; 5

IV. 1)коўдра

2)прыгожы

3)адзінота

4)вобраз

5)пярсцёнак

Адказ: 2; 3; 4

V. 1) залаты

2)кола

3)ключ

4)каска

5)літаратура

Адказ: 1; 2; 3; 5

12. Адзначце ўстойлівыя выразы, у якіх на месцы пропуску трэба ўставіць указанае слова або яго формы:

I. нага

1) быць на короткай _____

2) (трапіць) пад гарачую _____

3) перакласці з хворай _____ на здаровую

4) (жыць) на шырокую _____

5) адна _____ тут, другая там

Адказ: 1; 4; 5

II. *галава*

1) не знасіць мне _____

2) даць _____ на адсячэнне

3)крукам _____ не дастаць

4) (зваліўся) як снег на _____

5) паклаўшы руку на _____

Адказ: 1; 2; 4

III. *рука*

1) майстар на ўсе _____

2) (даведацца) з першых _____

3) (работы многа, ды) _____ не хапае

4) як левая _____ хоча

5) паставіць з ног на _____

Адказ: 1; 2; 3

IV. *лес*

1) _____ па калена

2) за дрэвамі не бачыць _____

3) расці на _____ гледзячы

4) шукай ветру ў _____

5) хто ў _____, хто па дровы

Адказ: 2; 3; 5

V. *нос*

1) ісці _____ у _____

2) павесіць _____

3) далей свайго _____ не бачыць

4) трымаць _____ па ветры

5) схапіць злодзея за _____

Адказ: 2; 3; 4

13. Адзначце выразы, якія могуць ужывацца і як устойлівыя (фразеалагізмы), і як свабодныя.

I.

1) ні даць ні ўзяць

2) адрэзаная луста

3) паставіць на ногі

4) абвесці вакол пальца

5) паказаць зубы

Адказ: 2; 3; 4

II.

1) прыкусіць язык

2) на скорую руку

3) з усіх ног

4)заткнуць за пояс

5) выцягнуць ногі

Адказ: 1; 4; 5

III. 1) развязаны рукі

2) ставіць кропку

3) закінуць вудачку

4) браць за жывое

5)западаць у душу

Адказ: 1; 2; 3

IV. 1) выходзіць сухім з вады

2) браць за горла

3) віляць хвастом

4) сам не свой

5) пэцкаць рукі

Адказ: 2; 3; 5

V. 1) намалоць дроў

2) ні жывы ні мёртвы

3) хата з краю

4) браць пад сваё крыло

5) пераліваць з пустога ў парожняе

Адказ: 1; 3; 4

14.Адзначце агульнаўжывальныя словы.

I. 1) дзіця

2)лагарыфм

3)праца

4)тусоўка

5)дом

Адказ: 1; 3; 5

II. 1) аловак

2)вечар

3)гіпатэнуза

4)высокі

5)баксы

Адказ: 1; 2; 4

III. 1)шпора

2)постфікс

3)раніца

4)заўтра

5)туды

Адказ: 3; 4; 5

IV. 1) новы

2)амонімы

3)чытаць

4)гарбач

5)чырвоны

Адказ: 1; 3; 5

V. 1) ровар

2)пісаць

3)фуганак

4)ноч

5)куды

Адказ: 2; 4; 5

15.Адзначце стылістычна афарбаваныя словы.

I. 1) лясок

2)думаць

3)пляткар

4)гаварыць

5)злева

Адказ: 1; 3

II. 1) даўно

2)швэндацца

3)місія

4)тысяча

5)мой

Адказ: 2; 3

III. 1) пяць

2)апошні

3)лес

4)кааліцыя

5)жэўжык

Адказ: 4; 5

IV. 1)брыдкі

2)дом

3)зялёны

4)інверсія

5)дарога

Адказ: 1; 4

V. 1) твой

2)плявузгаць

3)рты

4)першы

5)маланка

Адказ: 2; 5

16.Адзначце семантычныя сінонімы.

I. 1) важны – актуальны

2) страх – жах

3) адлегласць – дыстанцыя

4) акцёр – артыст

5) канткулы – вакацыі

Адказ: 2; 4

II. 1) ісці – крочыць

2) лоб – чало

3) касынка – хусцінка

4) прыстаўка – прэфікс

5)украсці – сперці

Адказ: 1; 3

III. 1) бегемот – гіпапатам

2) гультай – лайдак

3) малады – юны

4) ілгаць – брахаць

5) лес – бор

Адказ: 3; 5

IV. 1) асілак – волат

2) вялікі – гіганцкі

3) кантынент – мацярык

4) бяда – катастрофа

5) маланка – бліскавіца

Адказ: 2; 4

V. 1) радавацца – святкаваць

2) ацэнка – адзнака

3) намінатыўны – назыўны

4) арфаграфія – правапіс

5)разумны – геніяльны

Адказ: 1; 5

17.Адзначце сказы, у якіх ужыта лішняе слова.

I. 1) Трэба запоўніць анкету, напісаць сваю аўтабіяграфію.

2)Ля парога расла высокая бяроза, якая сваім галлём закрывала амаль увесь падворак.

3) Падарожнікі цікавіліся звычаямі карэнных абарыгенаў.

4) Мы з сябрамі марылі, дзяліліся планамі на будучае.

5) Колькасць абанентаў МТС перавысіла два мільёны.

Адказ: 1; 3; 4

II. 1) На левым, больш высокім беразе раслі старыя дубы.

2)Нягледзячы на позні час і непагоду, на вуліцы было шмат людзей.

3) Натоўп людзей не меншыўся. Наадварот, здавалася, што з кожнай хвілінай народу станавілася ўсё больш і больш.

4) Прыемна ў спёку адпачыць у ціхім заценены куточку парка.

5) Выплыў месяц з-за хмар, але на зямлі ўсё яшчэ панаваў цёмны змрок.

Адказ: 3; 5

III. 1) Максім нешта гаварыў і ўвесь час жэстыкуляваў рукамі.

2)Афарбоўка спіны і галавы гэтай жабы таксама служыць для маскіроўкі сярод раслліннасці, гнілога лісця, глебы.

3) Касцяк каманды застаецца нязменным на працягу трох гадоў.

4)Мы паехалі ў камандзіроўку разам з калегай па рабоце.

5) Загадкавая цішыня пануе ў наваколлі, аднак насцярожанае вуха зможа адрозніць безліч гукаў.

Адказ: 1; 4

IV. 1) Ззяла яркае, але не цёплае вясенняе вечаровае сонца.

2) Мы ішлі па лесе і любаваліся ляснымі дрэвамі і кветкамі.

3) На працягу месяца лютага працягласць сутак павялічыцца на дзве гадзіны.

4) Пражыўшы ў абарыгенаў амаль усё лета, мы паступова засвоілі многія іх звычаі.

5) На стале ляжала разгорнутая кніга.

Адказ: 2; 3

V. 1) Праплывалі па баках дарогі зубчатыя яліны, купчастыя прыдарожныя хвоі.

2) Валя абвязала шыю бацькавым шалікам.

3) Перад вачыма раскінуліся бязмежныя палеткі.

4)Першы прыйшоў малады юнак.

5) У паэме Я. Коласа “Новая зямля” вельмі цудоўна адлюстраваны пейжазныя малюнкі прыроды.

Адказ:1; 4; 5

18.Адзначце сказы з антонімамі.

I. 1) Аднаму густа, а другому пуста.

2) Вецер дзьме, не сунімаецца.

3) хто шукае, той знаходзіць.

4) Пакуль тоўсты пахудзее, дык худы памрэ.

5) Хараство прыглядзіцца, а розум прыгадзіцца.

Адказ: 1; 4

II. 1) Лепш з разумным згубіць, чым з дурнем знайсці.

2)Сем бед за раз – адзін адказ.

3) Мякка сцелюць, ды мулка спаць.

4)Цішэй едзеш – далей будзеш.

5)Дарога спусцілася ў лагчыну, паднялася на пагорак.

Адказ: 1; 3; 5

III. 1) Не радзіся краснай, а радзіся шчаснай.

2) Трапіў у нерат – ні ў зад ні ў перад.

3) Крывое ды дзіравае выпраўляць цяжка.

4)Малы жадае быць старэйшым.

5) Не будзь горкі і не будзь салодкі: горкага ппраплюююць, а салодкага праглынуць.

Адказ: 2; 5

IV. 1) І так згінуў, і так прапаў.

2) Сыты галоднаму не спагадае.

3) Дарога павярнула направа, шмыгнула ў хвойнік.

4) Ці плакаць, ці смяяцца – усё адно моршчыцца.

5) Стары быць хоча маладым.

Адказ: 2; 4; 5

V. 1) Што пасееш, тое і пажнеш.

2) Бярэ не сіла, а смеласць.

3) Больш я забыўся, як ты знаеш.

4)Што з воза ўпала, тое і прапала.

5)Пешы коннаму не таварыш.

Адказ: 1; 5